

Oponentský posudek disertační práce Mgr. Adély Šmilauerové

Bosí augustiniáni v Čechách jako objednatelé uměleckých děl od roku 1623 do reform Josefa II.

Předložená disertační práce je pokusem o zachycení dějin a působení jedné z observantských řeholí v Čechách, totiž řádu bosých augustiniánů, a především o představení jejich role jako objednavatelů uměleckých děl. Autorka si v žádném případě ne zvolila snadné téma. Nejen proto, že bosým augustiniánům byla u nás zatím věnována jen minimální badatelská pozornost (vyjímaje průkopnické práce samotné Adély Šmilauerové ke konventu ve Lnářích), ale také vzhledem ke koncepci své práce, která (opět s jednou výjimkou, a tou jsou studie Veroniky Čapské k dějinám servitského řádu v českých zemích) vyžaduje velmi rozsáhlou a obtížnou heuristiku a navíc vyrovnání se s obtížně uchopitelným fenoménem „objednavatelství“ u žebravého řádu, odkázaného v tomto ohledu zpravidla na své patrony a příznivce. Navíc – z logiky věci – musí být taková práce důsledně mezioborová a pohybovat se neustále mezi postupy a metodami historickými a umělecko-historickými. Problémů tedy přináší takové zadání víc než dost a je zřejmé, že nejde zdaleka jen o vyplnění jednoho „bílého místa“ v mozaice dějin jednotlivých řádů a řeholních společenství u nás, nýbrž spíše o práci, která ukazuje cestu dalším badatelům a musí se samostatně vyrovnávat s řadou nesnází a překážek.

K těm patří velmi rozptýlená pramenná základna. Z pěti zkoumaných řádových domů v Čechách přežil josefínské reformy pouze jediný lnářský konvent, k němuž se také dochoval pramenný materiál v relativně značném množství, byť i v tomto případě rozptýleně. Prameny k ostatním konventům, jež byly na konci 18. století zrušeny, jsou více než torzovité a také typologicky značně různorodé (akta, jen minimálně účty, narativní prameny v podobě letopisů a kronik, navíc lokálně historická literatura, která má občas spíše charakter sekundárního pramene). K pochopení souvislostí bylo navíc – vzhledem k organizační struktuře a dějinám řádu - nutné hledat také v archivech vídeňských (*protocolli ecclesiae et conventus* vídeňských augustiniánů) a v římském Archivio di Stato. Zároveň se musela jazykově velmi dobře vybavená autorka vyrovnat s literaturou (a zčásti i prameny) nejen v češtině a němčině, ale také v italštině a částečně španělštině.

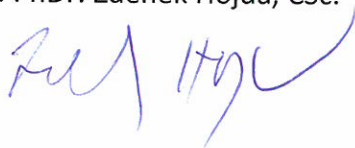
Na počátku práce seznamuje Šmilauerová stručně, avšak přehledně s počátky přísnější augustiniánské observance na konci 16. století, s postupným ustavováním jejich organizační struktury a ovšem také s duchovními zdroji, z kterých se „bosácký“ řád rodil. Řeší tedy otázky osobní konverze formace členů řádu a specifické řádové spirituality, vyplývající nejen z důrazu na pokoru (čtvrtý řádový slib bosých augustiniánů), ale též a především ze sebe prezentace řádu, výborně analyzované v kapitolách o obrazových cyklech.

Pak už přichází první z klíčových kapitol, totiž shrnutí historie jednotlivých řádových domů v Čechách, a to v chronologickém pořadí dle data založení, počínaje prvním klášterem na Zderaze v pražském Novém Městě (1623/25) přes konventy v Táboře (1639/40), Německém Brodu (1673/74) a Lnářích (1684/85) až po nejmladší fundaci v Lysé nad Labem (1713/31). Autorka postupuje v jednotlivých podkapitolách vždy od okolností založení k činnosti toho kterého řádového domu (zde se ukazuje poměrně značná pestrost různých aktivit „bosáků“: pastorační, správa poutních míst, zakládání konfraternit, vzdělávací činnost /výuka na gymnáziích v Táboře a Německém Brodu/, literární činnost) a na závěr se zabývá také

Práce je psána neobyčejně čtivým a zároveň přesným jazykem, případné nedostatky jsou zcela zanedbatelné a hlavně nečetné (opakované rozdělené psaní „po té“ či „za nedlouho“).

Bez ohledu na tyto – jak již bylo řečeno – zcela okrajové připomínky se domnívám, že práce Adély Šmilauerové je zcela mimořádná svým širokým mezioborovým záběrem a že se autorka vyrovnala se svým obtížným zadáním suverénním způsobem. Navrhuji proto práci jednoznačně k obhájení *summa cum laude*.

Doc. PhDr. Zdeněk Hojda, CSc.

V Praze a Vratislavi 18. září 2016